

УДК 633.85: 631.8

**ПРОДУКТИВНІСТЬ РІПАКУ ОЗИМОГО
ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ НА ЧОРНОЗЕМАХ ТИПОВИХ
ІЗЯСЛАВСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Б. Пархуць, к. с.-г. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Основним чинником формування врожаю є мінеральні добрива, застосування яких, за даними вітчизняних і зарубіжних учених, забезпечує зростання врожаю від 30 до 50 %. Тому необхідно було встановити в умовах Західного Лісостепу України на чорноземах типових для нових гібридів ріпаку озимого оптимальні норми внесення мінеральних добрив з метою досягнення найкращих показників його продуктивності [1; 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ріпак потребує більшої кількості добрив ніж зернові. Серед агрозаходів вплив добрив на продуктивність рослин сягає 50-60 % і більше. На формування 1 т насіння ріпак виносить із ґрунту: азоту – 45–80 кг; фосфору – 18–40 кг; калію – 25–100 кг; кальцію – 30–150 кг; магнію – 5–15 кг; сірки – 30–45 кг. Близько 15–25 % поживних речовин ріпак використовує з ґрунтових запасів, а решту потрібно вносити з добривами для того, щоб отримувати стабільно високі урожаї [1; 3].

Із літературних джерел [2–4] відомо, що на ґрунтах зі середнім рівнем забезпеченості рослин рухомими формами основних елементів живлення оптимальною нормою мінеральних добрив є $N_{80-120}P_{60-90}K_{60-90}$.

Постановка завдання. Основним завданням наших досліджень було встановити вплив рівня мінерального удобрення на продуктивність ріпаку озимого гібрида Артус в умовах Західного Лісостепу України на чорноземах типових Ізяславського району Хмельницької області.

Виклад основного матеріалу. Упродовж 2012–2014 років були проведені польові дослідження для вивчення впливу рівня мінерального удобрення на врожайність та якість ріпаку озимого гібрида Артус на чорноземі типовому СТОВ „Слава” Ізяславського району Хмельницької області.

Агрохімічні властивості чорнозему типового характеризуються такими показниками: гумусно-елювіальний горизонт – товщиною 0 – 30 см; вміст гумусу в орному шарі (за І.В. Тюріним) – 4,5 %; рН сольової витяжки – 6,8; вміст легкогідролізованого азоту (за І.В. Тюріним, М.М. Коновою) – 125 мг, рухомого фосфору та обмінного калію (за Кірсановим) – відповідно 98 мг і 118 мг на 1 кг ґрунту.

Азотні добрива у формі аміачної селітри (ГОСТ 2-85) вносили восени в передпосівну культивування та навесні у підживлення. Фосфорні у формі гранульованого суперфосфату (ГОСТ – 5956-78) і калійні у формі калію хлористого (ГОСТ 4568-95) вносили в передпосівну культивування.

Урожайність та якість насіння ріпаку озимого показані в таблиці.

Таблиця

Вплив мінеральних добрив на урожайність і вміст олії
У насінні ріпаку озимого (середнє за 2013–2014 рр.)

Варіант досліджу	Урожай- ність, ц/га	Приріст урожайності		Вміст олії, %	Загальний вихід олії, ц/га	Приріст виходу олії	
		ц/га	%			ц/га	%
Контроль – без добрив	18,4	-	-	45,1	8,3	-	-
P ₅₀ K ₇₀ + N ₆₀ в підживлення	27,5	9,1	49,5	43,3	11,9	3,6	43,5
N ₄₀ P ₆₀ K ₉₀ + N ₄₀ в підживлення	32,8	14,4	78,3	42,6	14,0	5,7	68,3
N ₅₀ P ₇₀ K ₁₁₀ + N ₅₀ в підживлення	36,1	17,7	96,2	41,7	15,1	6,8	81,4
N ₆₀ P ₈₀ K ₁₃₀ + N ₆₀ в підживлення	39,4	21,0	114,1	40,2	15,8	7,5	90,8

Найбільшу урожайність – 39,4 ц/га – в середньому за роки досліджень одержали за внесення мінеральних добрив у нормі N₆₀P₈₀K₁₃₀ + N₆₀ в підживлення. Приріст урожайності на вказаному варіанті становив 21,0 ц/га, або 114,1 відсотка.

Найвищі структурні показники урожаю ріпаку озимого (кількість стручків на рослині – 99,7 шт., кількість насінин у стручку – 20,0 шт., кількість насінин з 1 рослини – 1994,0 шт., маса 1000 насінин – 3,49 г, маса насіння з 1 рослини – 7,0 г) відмічено у варіанті досліджу за внесення мінеральних добрив у нормі N₆₀P₈₀K₁₃₀ + N₆₀ в підживлення, що й позначилося на урожайності.

Найбільший вміст олії – 45,1% – одержано у контрольному варіанті досліджу, але найбільший загальний вихід олії – 15,8 ц/га – з приростом до контролю 7,5 ц/га, або 90,8%, одержали за внесення мінеральних добрив у нормі N₆₀P₈₀K₁₃₀ + N₆₀ в підживлення.

Висновки. За вирощування ріпаку озимого гібрида Артус на чорноземах типових Лісостепу Західного України після попередника ячменю озимого пропонуємо вносити мінеральні добрива в нормі N₆₀P₈₀K₁₃₀ (в передпосівну культивуацію) + N₆₀ в підживлення (рано навесні по таломерзлому ґрунті).

Бібліографічний список

1. Гайдаш В.Д. Ріпак / В.Д. Гайдаш. – Івано-Франківськ : Сіверсія, 1998. – 224 с.
2. Ковальчук Г. М. Ріпак – цінна олійна і кормова культура / Г. М. Ковальчук. – К. : Урожай, 1987. – 63 с.
3. Лихочвор В. В. Ріпак / В. В. Лихочвор, Р. Р. Проць. – Львів : Українські технології, 2005. – 88 с.
4. Ситнік І. Д. Озимий і ярий ріпак / І. Д. Ситнік. – К. : Знання України, 2005. – 85 с.

Пархуць Б. Продуктивність ріпаку озимого залежно від удобрення на чорноземах типових Ізяславського району Хмельницької області

Наведено результати досліджень 2012–2014 років з вивчення впливу рівня мінерального удобрення на урожайність і якість насіння ріпаку озимого гібрида Артус на чорноземах типових Західного Лісостепу України. Найвищу урожайність з добрими показниками якості насіння одержали у варіанті досліді за внесення мінеральних добрив у нормі $N_{60}P_{80}K_{130}$ (в передпосівну культивуацію) + N_{60} в підживлення (рано навесні по таломерзлому ґрунті).

Ключові слова: ріпак озимий, добрива, урожайність, якість.

Parkhuts B. Performance winter rape depending on fertilization in typical black soil area Iziaslav Khmelnytsky region

The paper presents the results of research 2013–2014 years of studying the influence of mineral fertilization on yield and quality of winter rapeseed hybrid Artus on chernozem typical West steppes of Ukraine. The highest yield of quality indicators of winter rapeseed received in the form of experience for fertilization normally $N_{60}P_{80}K_{130}$ (in pre-sowing cultivation) + N_{60} in feeding (early spring to melted-frozen soil).

Key words: winter rape, fertilizer, yield, quality.

Пархуць Б. Производительность рапса озимого в зависимости от удобрения на черноземах типичных Изяславского района Хмельницкой области

Представлены результаты исследований 2013–2014 годов с изучения влияния уровня минерального удобрения на урожайность и качество семян озимого рапса гибрида Артус на черноземах типичных Западной Лесостепи Украины. Наивысшую урожайность с хорошими показателями качества семян получили в варианте опыта, где вносили минеральные удобрения в норме $N_{60}P_{80}K_{130}$ (в предпосевную культивацию) + N_{60} в подкормку (ранней весной по таломерзлой почве).

Ключевые слова: рапс озимый, удобрения, урожайность, качество.